

Sygnatura akt III AUz 156/23

POSTANOWIENIE

Dnia 28 listopada 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Wiesława Stachowiak

Sędziowie: Roman Walewski

(del.) Robert Macholak

Protokolant: Beata Tonak

po rozpoznaniu w dniu 28 listopada 2023 r. na posiedzeniu niejawnym

sprawy (...) Akademii (...) w Ś. W.. (poprzednio

(...) (...) Szkoła (...)) i S. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.

przy udziale zainteresowanej Fundacji (...) w Ś. W..

o wysokość podstawy wymiaru składek

na skutek zażalenia (...) Akademii (...) w Ś. W..

na punkt 2 postanowienia Sądu Apelacyjnego w Poznaniu III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 24 lipca 2023 r. sygn. akt III AUa 811/21

postanawia:

1. **oddalić zażalenie;**

2. **zasądzić od odwołującej (...) Akademii (...) w Ś. W.. na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. kwotę 450,00 zł (słownie: czterysta pięćdziesiąt złotych) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o kosztach procesu do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym.**

(del.) Robert Macholak Wiesława Stachowiak Roman Walewski

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 24 lipca 2023r. w sprawie III AUa 811/21 Sąd Apelacyjny w Poznaniu umorzył postępowanie apelacyjne (pkt 1) i zasądził od odwołującej na rzecz ZUS II Oddział w P. kwotę 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego pozwanego w postępowaniu apelacyjnym z odsetkami ustawowymi od uprawomocnienia się orzeczenia o kosztach do dnia zapłaty (pkt 2).

Uzasadniając pkt 2 powyższego postanowienia, Sąd Apelacyjny wskazał, że wobec złożonego przez pozwanego wniosku o zwrot kosztów zastępstwa procesowego, na podstawie art. 98 § 1, § 11 i 3 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. i art. 109 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 5 w związku z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2018 poz.265) należało orzec jak w punkcie 2 postanowienia zasądzając kwotę 2.700,-zł (75% od stawki minimalnej wynoszącej 3.600,-zł). Zdaniem Sądu Apelacyjnego brak podstaw do uwzględniania wniosku odwołującej szkoły do zastosowania art. 102 kpc. Odwołująca jako uzasadnienie wniosku art. 102 k.p.c. podniosła okoliczności takie jak prowadzenie kilkudziesięciu spraw sądowych tego rodzaju i zawarte w nich wnioski ZUS o zwrot kosztów zastępstwa procesowego i ewentualna konieczność zapłaty bardzo wysokich należności głównych powiększonych o koszty zastępstwa procesowego. Nadto podniosła, iż skala obciążenia z tytułu samych kosztów zastępstwa procesowego może negatywnie wpłynąć na dalsze prawidłowe funkcjonowanie odwołującej i dlatego podjęła ona decyzję o wycofaniu wszystkich środków zaskarżenia i złożenia wniosku o nieobciążanie jej kosztami. Podniosła nadto, iż organ rentowy posiada stałą obsługę prawną i nie poniesie żadnych dodatkowych kosztów z tytułu prowadzenia niniejszej sprawy.

W uzasadnieniu orzeczenia Sąd Apelacyjny stwierdził, że w niniejszej sprawie brak podstaw faktycznych jak i prawnych by Sąd nie obciążał odwołującej kosztami zastępstwa procesowego strony przeciwnej, albowiem istota jej odwołania zmierzała do kwestionowania wysokości podstawy składek określonej w zaskarżonej decyzji w sytuacji gdy po stronie odwołującej brak było podstaw do jej kwestionowania, a dążeniem płatnika składek było umniejszanie kosztów prowadzonej przez siebie działalności sprzecznie z obowiązującymi przepisami prawa, a więc działanie nieakceptowalne prawnie jak i społecznie. Podkreślić należy, iż odwołująca pomimo kolejnych przegrywanych spraw zarówno przed Sądem Okręgowym, a następnie przed Sądem Apelacyjnym i pomimo szczegółowego wskazywania przez sądy o niezasadności jej stanowiska wносиła kolejne środki odwoławcze, jak i następnie skargi kasacyjne zawierając w nich żądanie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Winna zatem mieć świadomość konsekwencji procesowych w postaci ponoszenia takich właśnie kosztów w razie przegrania kolejnych spraw, a także przegrania w kolejnej instancji czy przed Sądem Najwyższym. Sąd Apelacyjny wskazuje, iż to właśnie zachowanie samej odwołującej nieakceptującej nawet mnogość niekorzystnych dla niej orzeczeń sądowych doprowadziła do obecnej sytuacji i konsekwencji finansowych ją obciążających. Zauważyć należy, iż w uzasadnieniu wniosku o zastosowanie art. 102 kpc odwołująca podnosi, iż podjęła decyzje o wycofaniu wszystkich środków zaskarżenia uwagi na wysokość kosztów, co wskazuje, iż nawet obecnie nie ma dla niej znaczenia merytoryczna sfera sprawy i przegrana wniesionych przez nią spraw kasacyjnych (np. wyrok SN z 20 października 2022r II USKP 21/22 w OSNIPiUS z 2023r Nr 7 poz. 80).

W ocenie Sądu Apelacyjnego żadna z podnoszonych przez odwołującą okoliczności nie stanowi podstawy do zastosowania art. 102 kpc. i odstąpienia od obciążania jej kosztami zastępstwa procesowego. Przywoływana przez nią argumentacja w ocenie Sądu Apelacyjnego nie uzasadnia zatem zaklasyfikowania niniejszej sprawy do „wypadków szczególnie uzasadnionych”, których dotyczy art. 102 k.p.c. wobec czego o kosztach orzeczono jak w pkt w pkt 2 zaskarżonego postanowienia.

W zażaleniu na pkt 2 powyższego postanowienia – odwołująca W. Akademia (...) w Ś. W.. zarzucała naruszenie art. 102 k.p.c. poprzez zasądzenie od odwołującej na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, w sytuacji, w której jest to sprzeczne z zasadami słuszności oraz zasadami współzycia społecznego albowiem:

a) złożenie przez odwołującą apelacji w niniejszej sprawie oraz w kilkudziesięciu innych podobnych sprawach zawisłych przed tutejszym Sądem było powodowane między innymi brakiem precyzji przepisów regulujących oskładkowanie stypendiów naukowych i rozbieżnością w orzecznictwie, występującej w postępowaniach przed Sądem I instancji, a tym samym, że odwołująca zasadnie liczyła na zmianę niekorzystnego dla niej wyroku Sądu Okręgowego, co czyni nieprawdziwym zawarte w postanowieniu Sądu Apelacyjnego twierdzenie, jakoby sprawy inicjowane przez odwołującą były jedynie przegrywane tak w ramach postępowania przed Sądem I jak i II instancji,

b) w dacie złożenia przez odwołującą apelacji w niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny wydał dopiero jeden wyrok dotyczący oskładkowania świadczeń pracowników (...) otrzymanych tytułem stypendium naukowego (wyrok w

sprawie III AUa 812/21, do którego nadto nie zostało sporządzone pisemne uzasadnienie (doręczono je bowiem pełnomocnikowi odwołującej dopiero w lipcu 2021r.) a zatem w dacie złożenia apelacji w niniejszej sprawie nie istniało jeszcze jednolite i utrwalone orzecznictwo Sądu Apelacyjnego dotyczące oskładkowania stypendiów naukowych, jak również nie zapadło żadne rozstrzygnięcie w sprawach ze skarg kasacyjnych (...) przed Sądem Najwyższym co przeczy stanowisku Sądu Apelacyjnego wyrażonemu w zaskarżonym postanowieniu, iż odwołująca złożyła apelację w niniejszej sprawie pomimo rzekomo szczegółowego wskazywania przez sądy o niezasadności jej stanowiska wnosila kolejne środki odwoławcze i to tym bardziej przy wzięciu pod uwagę istniejącej jeszcze w dacie złożenia apelacji rozbieżności w orzecznictwie Sądu I instancji,

c) organ rentowy posiada stałą obsługę prawną i nie poniósł żadnych dodatkowych kosztów z tytułu prowadzenia niniejszej sprawy na etapie postępowania apelacyjnego albowiem odpowiedź na apelację była tożsama z odpowiedziami na apelację składanymi przez organ w pozostałych sprawach, a w niniejszej sprawie nie przeprowadzono żadnej rozprawy na etapie postępowania apelacyjnego, a nadto organ rentowy otrzymał od (...) z tytułu wcześniej rozstrzygniętych spraw znaczne środki z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, która to okoliczność poza jej przytoczeniem przez Sąd Apelacyjny nie została w ogóle rozważona w kontekście zastosowania przepisów art. 102 kpc

d) (...) jako niepubliczna uczelnia wyższa prowadzi działalności w interesie społecznym i mając na uwadze już dotychczas poniesione przez nią koszty zastępstwa procesowego na rzecz organu rentowego, dalsze obciążanie jej kosztami w sprawach, w których sama cofnęła apelację, godzi w prowadzenie jej społecznie użytecznej działalności i jako takie jest nie do pogodzenia z zasadami współżycia społecznego.

Mając powyższe na uwadze, żaląca wnosila o zmianę zaskarżonego postanowienia co do pkt 2 poprzez nieobciążanie odwołującej kosztami postępowania apelacyjnego. Do zażalenia dołączono też postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2023r. II USK 123/22.

W odpowiedzi na zażalenie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i zasądzenie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie nie jest zasadne.

Prawidłowo ustalił Sąd Apelacyjny w zaskarżonym postanowieniu, że organowi rentowemu jako stronie wygrywającej proces, należy się od odwołującej zwrot kosztów zastępstwa procesowego, na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Wobec złożonego przez pozwanego wniosku o zwrot kosztów zastępstwa procesowego, na podstawie art. 98 § 1, § 1¹ i 3 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c., art. 391 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 5 i w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2018 poz.265) należało orzec jak w punkcie 2 zaskarżonego postanowienia.

Wbrew zarzutom odwołującej brak przesłanek do zastosowania art. 102 k.p.c. i odstąpienia od obciążania jej kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej, ponieważ w sprawie nie zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek, o którym mowa w powołanym przepisie.

Zgodnie z art. 102 k.p.c. - w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. W art. 102 k.p.c. ustawodawca odwołuje się do pojęcia "wypadków szczególnie uzasadnionych". Takie sformułowanie wprawdzie nie jest klauzulą generalną, jednak opiera się na zwrocie niedookreślonym, który może odsyłać również do argumentów natury aksjologicznej. Regulacja ta znajdzie zastosowanie w wyjątkowych sytuacjach, gdy z uwagi na okoliczności konkretnej sprawy, zastosowanie reguł ogólnych k.p.c. dotyczących zwrotu kosztu procesu byłoby nieuzasadnione. Rozstrzygnięcie na podstawie art. 102 k.p.c. ma zatem charakter dyskrejonalny, kontrola instancyjna w tym zakresie jest ograniczona do sytuacji gdy

zastosowanie wzmiankowanego przepisu nie zostało w ogóle uzasadnione bądź nastąpiło z rażącym naruszeniem reguł przewidzianych w tym przepisie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2013 r., III CZ 75/12).

Zastosowanie przepisu art. 102 k.p.c. zależy od swobodnej decyzji sądu i związane jest z dyskrejonalną władzą sędziowską (uznaniem sędziowskim). Judykatura jednoznacznie wypowiada się o wąskiej i wyjątkowej możliwości korygowania rozstrzygnięcia o zastosowaniu, bądź braku zastosowania art. 102 k.p.c. w ramach kontroli rozstrzygnięcia sądu. Podkreśla się, że tego typu rozstrzygnięcie może być podważone przez sąd wyższej instancji tylko wówczas, gdy jest rażąco niesprawiedliwe, a reguły sprawiedliwościowe oczywiście naruszone (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 października 2012 r., I CZ 66/12, z dnia 9 sierpnia 2012 r., V CZ 26/12, z dnia 23 maja 2012 r., III CZ 25/12, z dnia 25 marca 2011 r., IV CZ 136/10).

W rozważanej sprawie Sąd Apelacyjny w pisemnych motywach zaskarżonego orzeczenia trafnie uzasadnił przyczyny obciążania odwołującej - jako strony przegrywającej sprawę - kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej, wskazując jako podstawę rozstrzygnięcia co do zasady art. 98 § 1 k.p.c.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w składzie rozpoznającym zażalenie nie było podstaw do podważenia zaskarżonego rozstrzygnięcia z przyczyn wskazywanych przez skarżącą, a mianowicie, że wytoczenie kilkudziesięciu spraw było powodowane brakiem precyzji przepisów regulujących oskładkowanie stypendiów naukowych oraz rozbieżnością w orzecznictwie. Ponadto, że jest ona organizacją pożytku publicznego prowadzącą działalność społecznie użyteczną i działa w interesie społecznym a zatem obciążanie jej kosztami postępowania godzi w tę działalność. Nie mogła do tego również doprowadzić okoliczność stałej obsługi prawnej świadczonej na rzecz organu rentowego przez zatrudnionych tam radców prawnych.

Należy wskazać odnosząc się do argumentu o rozbieżnościach orzecznich i prawnych co do wykładni art. 111 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 111 ust. 5 ustawy z dnia 27 lipca 2005r. Prawo o szkolnictwie wyższym w związku z § 1 ust. 1 Statutu (...) (...) Szkoły (...) – że kwestia ta została poddana już ocenie przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 października 2022r. II USKP 21/22 (Lex nr 3477160) w sprawie z odwołania (...) (...) Szkoły (...) od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddziału w P. z dnia 4 grudnia 2018r. Na powyższe wskazuje także Sąd Najwyższy w przedłożonym przez stronę skarżącą uzasadnieniu postanowienia z dnia 13 kwietnia 2023r. II USK 123/22. Dodatkowo trzeba wskazać, że również uzasadnienie zaskarżonego postanowienia zawiera odwołanie do wyroku SN w sprawie II USKP 21/22. W sprawie dotyczącej wyroku z dnia 20.10.2022r. II USKP 21/22 oddalającym skargę kasacyjną (...) (...) Szkoły (...) SN nie zastosował regulacji z art. 102 kpc i zasądził na rzecz ZUS koszty zastępstwa prawnego w postępowaniu kasacyjnym. Zastosowana wobec skarżącego w sprawie II USK 123/22 instytucja z art. 102 kpc, nie stanowi jednak związania sądu powszechnego taką oceną w innym postępowaniu. Odnosząc się do zarzutu, że jeżeli apelacja w niniejszej sprawie była wnoszona przez odwołującą w momencie, gdy dopiero jedna z kilkudziesięciu spraw o stypendia naukowe była zakończona, trzeba podać, że apelacja była cofnięta dopiero, kiedy Sąd Apelacyjny rozstrzygnął zdecydowaną większość tych spraw, a Sąd Najwyższy najpierw jedną ze spraw zakończył wyrokiem oddalającym skargę kasacyjną, a w pozostałych sprawach nie przyjmował skargi kasacyjnej do rozpoznania. Również zarzut korzystania przez organ rentowy ze „stałej pomocy prawnej” i „nie poniósł żadnych dodatkowych kosztów z tytułu prowadzenia niniejszej sprawy na etapie postępowania apelacyjnego” nie zasługuje na uwzględnienie. Strony w procesie korzystają z równego traktowania i brak jest regulacji dotyczących „stałej obsługi prawnej” czy „pomocy prawnej innego rodzaju”, co zresztą prowadziłyby do nierównego traktowania stron w procesie.

O ile zastosowanie wspomnianego przepisu nie jest jednak uzależnione od wniosku strony, to rolą odwołującej, zwłaszcza wobec treści uzasadnienia zaskarżonego postanowienia, było konkretne wykazanie istnienia takich szczególnych okoliczności w jej sytuacji majątkowej bądź organizacyjnej, które uzasadniałyby odstąpienie od obciążania jej kosztami postępowania bądź też dawały chociażby asumpt do podjęcia rozważań w tej kwestii. Takich okoliczności strona skarżąca nie wykazywała wówczas, kiedy było to najbardziej konieczne, a przede wszystkim całkowicie możliwe, a w dalszej kolejności nie uzupełniła materiału dowodowego w powyższym zakresie na etapie postępowania odwoławczego. Także i przedmiot sprawy nie dawał podstaw do twierdzenia o szczególnych okolicznościach związanych z przebiegiem postępowania, uzasadniających odstąpienie od ogólnej reguły rozkładu

kosztów postępowania. Podnieść należy, że inicjatorem postępowania sądowego była tu odwołująca Szkoła (...), która – mając na uwadze zapadłe już wcześniej rozstrzygnięcia w innych sprawach dotyczących podstawy wymiaru składek zatrudnianych przez nią pracowników – mogła dostrzec brak potrzeby prowadzenia kolejnego postępowania w tym przedmiocie, angażującego siły i środki po stronie przeciwnika procesowego niezależnie od faktu korzystania ze stałej obsługi prawnej. Strona odwołująca, wszczynając spór sądowy, już od tej chwili musiała liczyć się, że na wypadek przegranej zobowiązana będzie pokryć koszty procesu poniesione przez przeciwnika. Nawet subiektywne przekonanie strony o swojej racji nie stanowiło podstawy do żądania zastosowania art. 102 k.p.c. Sam zaś fakt przegrania procesu – co do zasady – prowadzi do zastosowania regulacji z art. 98 k.p.c. Z jej istoty wynika bowiem, iż strona przegrywająca sprawę – zarówno materialnie, jak i formalnie – niezależnie od ewentualnej winy w prowadzeniu procesu, ponosi również finansową odpowiedzialność za koszty poniesione przez przeciwnika niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony.

W konsekwencji, Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym zażalenie uznał, że odstąpienie od obciążania odwołującej (...)kosztami zastępstwa procesowego strony przeciwniej uznać należało za nieuzasadnione.

Reasumując - w ocenie Sądu Apelacyjnego odwołująca nie wskazała takich okoliczności, które umożliwiłyby zastosowanie art. 102 k.p.c.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 394² § 1¹ i 397 § 3 k.p.c. zażalenie oddalił.

Dodatkowo Sąd Apelacyjny na podstawie art. 98 § 1, § 1¹ i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i § 10 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2018 poz.265), zasądził od odwołującej na rzecz pozwanego – jako strony wygrywającej kwotę 450,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o kosztach procesu do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym.

(del.) Robert Macholak Wiesława Stachowiak Roman Walewski